

Devletler bir uluslararası mekanizmanın kendileri hakkında bir karar tahmil etmesi neticesinde kaybeden bir pozisyonda olmayı, uyuşmazlığın tarafı olan diğer devlet ile yapılan iki taraflı müzakereler neticesinde aynı pozisyona gelmeye yeğlemektedirler. Bunun sebebi, söz konusu kararlar hakkındaki nihai sorumluluğun, ilgili devletlerden ziyade başka bir organa atfedilebilecek olmasıdır.

Bu tür bir mekanizmayı muhafaza etmekte uluslararası toplum yararı da bulunmaktadır. Zira bir uluslararası mahkemenin etkinliği ve başarısı, devletleri harici uyuşmazlıklarını benzer şekilde çözmeye itecektir. Aynı şekilde, bu tür bir mahkemenin kararlarında öngörülen ilkeler, diğer uluslararası uyuşmazlıklarla ilgili iki veya çok taraflı müzakere süreçlerinde de fayda sağlayacaktır. Ayrıca, bu ilkeler sadece yeni uluslararası kuralların geliştirilmesi sürecindeki temel taşları oluşturmakla kalmayıp aynı zamanda uluslararası teamül hukukunun ilerlemesinde katkı sağlayacaktır.

Bu çerçevede Uluslararası Adalet Divanı (Divan), Birleşmiş Milletler'in (BM) 6 temel organından birisi olarak, yaygın bir biçimde Dünya Mahkemesi olarak nitelendirilmektedir. Lahey'deki Peace Palace içerisinde bulunan Divan, BM Şartı ile 1945 yılında kurulmuş ve 1946 yılında Uluslararası Adalet Daimi Mahkemesi'nin yerine geçerek çalışmalarına başlamıştır. Divan, BM Genel Kurulu ve Güvenlik Konseyi tarafından birbirinden bağımsız oturumlarda, 9 yıl süren ve tekrarlanabilen görev süreleri için seçilen 15 hakimden oluşur. Divan üyeleri bağımsız hakimlerdir, hükümetlerini temsil etmezler.

Divanın iki temel işlevi vardır: Devletler tarafından önüne getirilen çekişmeli hususlar hakkında karar vermek ve yetkili BM organları ve uzman kuruluşlar tarafından talep edildiği takdirde hukuki meseleler üzerinde istişari görüş bildirmek. Kuruluşundan itibaren Divan aralarında uluslararası insancıl hukukun ihlali, siyasi sığınma, mülki egemenlik, deniz sınırları, kara sınırları, ekonomik haklar, diplomatik ilişkiler, geçiş hakkı, rehin alma ve tabiiyet gibi hususların da bulunduğu uyuşmazlıklarla ilgili 124 karar

States are more willing to accept being in a losing position if an international mechanism imposed a decision about them rather than being in the same situation at the end of the bilateral negotiations with the other state party of the conflict. The reason is that the final responsibility about these decisions can be attributed to another organ rather than the related states.

There is also international community interest in maintaining such a mechanism. An international court's efficacy and success would induce states to resolve their exterior conflicts in a similar fashion. In the same vein, the principles prescribed in the decisions of such a court would be helpful in bilateral and multilateral negotiation processes of other international conflicts. Moreover, these principles may not only constitute linchpins in the development process of new international rules but also contribute in the promotion of international customary law.

Within this framework, the International Court of Justice (hereinafter the ICJ or the Court) is commonly referred as the World Court simply because of the fact that it is one of the 6 principle organs of the United Nations (hereinafter the UN). Seated in the Peace Palace in The Hague, the Court was established in 1945 by the UN Charter and began work in 1946 when it replaced the Permanent Court of International Justice. The Court is composed of 15 judges elected to nine-year renewable terms of office by the UN General Assembly and Security Council during independent sittings. The Members of the Court are independent magistrates and they do not represent their governments.

The Court has two primary functions: It passes judgments upon contentious issues submitted to it by sovereign states and it renders advisory opinions on legal questions when requested to do so by the authorized UN organs and specialized agencies. Since its establishment, the Court has delivered 124 judgments on disputes pertained to inter alia violation of international humanitarian law, political asylum, territorial sovereignty, maritime boundaries, land

vermiştir. Divan 1946 yılındaki kuruluşundan itibaren ise Divan sadece 27 istişari görüş bildirmiştir.

Divan bağımsız devletlerin eylemleri üzerine kendiliğinden soruşturma yapıp karar veremez; bunun için bir talep olmalıdır. Bu talep bir veya birden fazla devlet tarafından yapılmalıdır. Bireylerden, şirketlerden, sivil toplum kuruluşlarından veya özel kuruluşlar tarafından yapılan başvurular Divan'ın yargı yetkisi kapsamına girmez.

BM Şartı, BM üyesi 193 ülkenin otomatik olarak Divan'ın statüsüne taraf olmalarını öngörmektedir. Bu sebeple teknik olarak, neredeyse tüm devletler Divan'ın yargı yetkisi kapsamındadır. Buna ilaveten BM Şartı, BM üyesi olmayan ülkelerin de özel bir prosedür izleyerek Divan'ın statüsüne taraf olabilmelerini düzenlemiştir. Bununla birlikte Divan, bir uyuşmazlığın tarafı olan devletler üzerinde, kendi statüsüne taraf oldukları gerekçesiyle kendiliğinden zorunlu yargı yetkisi kuramaz. Esasında Divan'ın gerçek manada zorunlu yargı yetkisi de bulunmamaktadır. Divan'ın zorunlu yargı yetkisi ile ilgili ana husus devletlerin rızasıdır. Devletler rızalarını ya da bir başka deyişle Divan'ın yargı yetkisini kabul ettiklerini şu yollardan biri veya birkaçı vasıtasıyla açıklayabilirler: a) özel bir anlaşma ile, b) bir uluslararası anlaşmaya konulacak özel bir madde ile ve c) tek taraflı bir deklarasyon ile. Bugüne kadar, aralarında BM Güvenlik Konseyi'nin 5 daimi üyesi arasından sadece Birleşik Krallık'ın bulunduğu, 70 BM üyesi rızasını açıklamıştır.

frontiers, economic rights, diplomatic relations, rights of passage, hostage-taking and nationality. Again, since its establishment in 1946, the Court has given only 27 advisory opinions. The Court cannot investigate and pass judgments on acts of sovereign States as it chooses, there has to be a request. This request must be submitted by one or more states. Applications from individuals, corporations, non-governmental organizations or other private enterprises do not fall under the scope of the Court's jurisdiction.

UN Charter prescribes that all 193 member states of the UN are automatically parties to the statute of the ICJ. For this reason, technically, almost every state has been subject to the jurisdiction of the ICJ. The UN Charter also allows non-UN members to become parties to the ICJ's statute through a special procedure. Nevertheless, the Court cannot by itself establish compulsory jurisdiction over the state parties of a dispute just because they are parties to the Court's statute. As a matter of fact, the Court does not have compulsory jurisdiction in the real sense. The primary issue with compulsory jurisdiction of the Court is the consent of the states. States may manifest their consent, in other words accept ICJ's jurisdiction in one or more of the following ways: a) by a special agreement, b) by a clause in a treaty, c) by a unilateral declaration. To date, 70 UN member states have expressed consent, including only the United Kingdom from among the five permanent members of the UN Security Council.

Divanın kararları kesindir ve itiraz yolu yoktur. Ancak taraflardan biri bir kararın kapsamına veya anlamına dair Divan'dan bir açıklayıcı yorum talep edebilir. Uyuşmazlığın taraflarından biri Divan'ın kararına uymayı reddederse veya kararı uygulamazsa diğer taraf kararın uygulanması için BM Güvenlik Konseyi'ne başvurabilir. Bu hak BM Şartı'nda açıkça ifade edilmiştir. Divanın kararlarının bu şekilde uygulanması için Güvenlik Konseyi kararı gerekmektedir. Bununla birlikte, Güvenlik Konseyi'nin kararları 5 daimi üyeden herhangi biri tarafından veto edilebilir ve bu veto yetkisi kararlarının uygulanması noktasında Divan'ın etkinliği hakkında endişelere neden olmaktadır. Örneğin, Amerika Birleşik Devletleri Divan tarafından aleyhine sonuçlandırılmış olan ünlü Nikaragua davasında veto yetkisini kullanmıştır.

Divan hakkında bazı ciddi eleştiriler söz konusudur. İlk olarak, bireylerin ve grupların özellikle uluslararası insancıl hukuk ihlalleri ile ilgili davaların Divan'a götürmesine izin verilmemesi bir eksiklik olarak görülmektedir. İkinci olarak, zorunlu yargı yetkisi kavramı kendi içinde tutarsızlık ve eşitsizlik barındırmaktadır. Uluslararası hukukun köklü ilkelerinden biri olan egemenlik ilkesine göre hiçbir devlet bir diğerinden daha üstün veya aşağıda değildir. Bu nedenle, kararların uygulanması için Güvenlik Konseyi'nin muhtemel müdahalesi - özellikle daimi üyelerin kötü şöhretli veto yetkilerinin gölgesi altında - bahse konu prensip ile bağdaşmayacaktır. Üçüncü olarak, Divan ile Uluslararası Ceza Mahkemesi gibi diğer uluslararası tematik mahkemeler arasında bir hiyerarşinin bulunmaması Divan'ın etkin ve müşterek bir yargılama yürütmesini engelleyen ikicil bir yapı ortaya çıkarmaktadır. Dördüncü olarak, Divan'ın Güvenlik Konseyi karşısındaki nispeten zayıf pozisyonu Divanı, dünya üzerindeki en güçlü siyasi silahlardan biri olan veto yetkisinin sahibi olan 5 daimi Güvenlik Konseyi üyesine karşı tamamen etkisiz kılmaktadır.

Kabul edilmelidir ki, Divan çok sayıda başarısızlık yaşamıştır ve bazı önemli eksiklikleri bulunmaktadır. Buna rağmen, Divan'ın devletler arasındaki uyuşmazlıkları barışçı yollardan çözmede ve özellikle insan hakları, devletlerin egemenliği ve devletlerin var olma hakları gibi konularda uluslararası hukukun gelişmesine katkı sunmadaki başarıları inkar edilemez ve saygıyı hak etmektedir. Silahlı çatışmaların ve yıkımın yaygın olduğu bu çağda iyi işleyen bir Divan'a olan ihtiyaç her geçen gün artmaktadır.

The Court's judgments are final and without appeal. However, one of the parties may request an interpretation about the scope or meaning of a judgment from the Court. Should a party involved rejects or fails to comply with the judgment of the Court, the other party may use the right to recourse to the UN Security Council for enforcement. This very right clearly rooted in the UN Charter. This type of enforcement of the Court's judgments necessitates a decision by Security Council. Nevertheless, the Council's decisions can be vetoed by any of the 5 permanent members and this veto power virtually raises concerns regarding the effectiveness of the Court in relation to the enforcement of its judgments. For example, the United States used its veto power in the renowned Nicaragua case in which the Court had ruled against it.

There are some serious criticisms related with the Court. Firstly, not allowing individuals and groups to have their cases taken to the Court especially in the cases of violation of international humanitarian law has been regarded as a shortcoming of the Court. Secondly, the concept of compulsory jurisdiction contains incoherence and inequality in itself. The principle of sovereignty, one of the established principles in the international law, prescribes that no nation is superior nor inferior against another. Therefore, possible Security Council intervention for enforcement, under the shade of the notorious veto power of the permanent members in particular, would not truly be in rapport with the said principle. Thirdly, lack of hierarchy between the ICJ and the other international thematic courts, such as the International Criminal Court, creates a dualistic structure that usually obstructs courts' engagement in effective and collective jurisdiction. Fourthly, the relatively weak position of the ICJ against the Security Council renders the Court completely ineffective against 5 permanent members of the Council with veto powers that happens to be one of the most powerful political weapons on the earth.

Admittedly, the Court has experienced many failures and has some substantive shortcomings. Nevertheless, its achievements in resolving disputes between states peacefully and in contributing the development of international law with its decisions particularly on the issues such as human rights, states' sovereignty and states' rights of existence are undeniable and deserve respect. In this era of widespread armed conflicts and ravages, the need for a well functioning ICJ becomes more obvious with each passing day.